

Міністерство освіти і науки України
Харківський автомобільно дорожній технікум
Лозівська філія

ДИСЦИПЛІНА:
ОСНОВИ АУДИТУ

ЛЕКЦІЯ 8

1 ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

*Очікуваний результат від
вивчення курсу:*

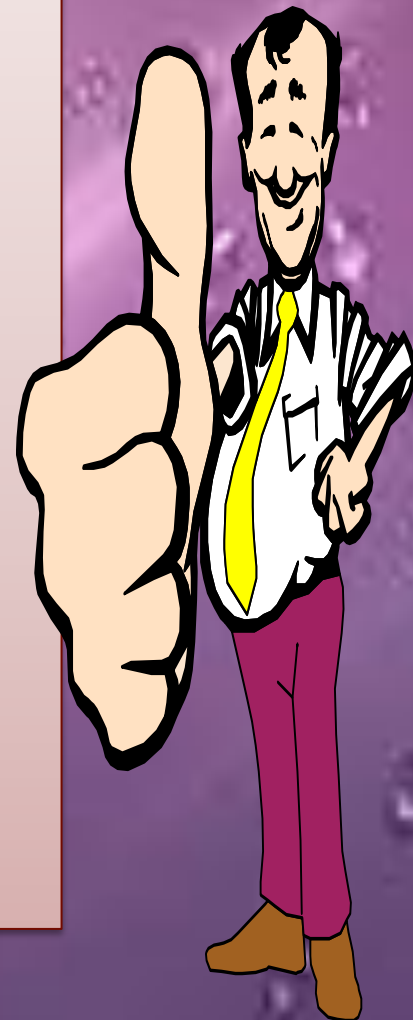
*Знання аудиту для
бухгалтера*

*дозволить Вам не тільки
зрозуміти*

*сутність процесів, але
грамотно*

*і вчасно зреагувати,
приймавши*

*ефективне управлінське
рішення.*

2. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

ФРОНТАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ:

1. Що можна віднести до джерел аудиторських доказів?
2. Які способи аудитор застосовує, щоб одержати аудиторські докази?
3. Які фактори впливають на достовірність аудиторських доказів?
4. Як класифікують докази в аудиті?
5. Охарактеризуйте візуальні, документальні та усні докази.
6. В яких випадках використовується інвентаризація для одержання доказів?

3 МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЛЕКЦІЯ 8

Тема заняття:

Аудит використання основних фондів і матеріальних цінностей. Аудит трудових показників. Аудит собівартості продукції. Аудит касових і розрахункових операцій.

Поняття, що підлягають засвоєнню:

основні фонди, матеріальні цінності, трудовий показник, готівкові розрахунки, каса, готівка, поточний рахунок, ліміт каси, цільове використання готівки, підзвітні готівкові суми, готівковий обіг, акт інвентаризації каси.

Мета:

1. Навчальна: перевірити рівень засвоєння знань, оволодіти процедурами аудиту основних засобів, матеріальних цінностей, трудових показників, собівартості продукції, касових і розрахункових операцій.

2. Розвиваюча: розвивати творче і логічне мислення.

3. Виховна: виховувати професійні риси, почуття відповідальності.

Завдання заняття:

Знати: поняття методу і методики аудиту; нормативну базу аудиту, її класифікацію; етапи аудиторської перевірки; види робіт, що підлягають аудиту; порядок організації готівкових розрахунків.

Вміти: здійснювати контроль за дотриманням порядку ведення операцій з готівкою, основними фондами, матеріальними цінностями, трудовими показниками; перевірити ведення касової книги та касових документів; перевірити дотримання встановлених лімітів каси; перевірити цільове використання готівки; перевірити дотримання порядку видачі готівки під звіт та її використання.

4. Сприйняття і засвоєння нових знань

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

1. Аудит використання основних фондів і матеріальних цінностей.
2. Аудит трудових показників.
3. Аудит собівартості продукції.
4. Аудит касових і розрахункових операцій.

Нормативні документи:

1. Інструкція про організацію роботи по готівковому обігу установами банків України, затверджена постановою Правління НБУ від 19.02.2001 р. № 69.

2. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 19.02.2001 р. № 72.

3. П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000р. № 92 /останні зміни 8 лютого 2014р. №48.

4. П(С)БО 9 "Запаси", затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 /останні зміни 9 грудня 2011р. №1591.

5. П(С)БО 16 «Витрати», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 /останні зміни 27 червня 2013р. №627.

6. МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності».

7. МСА 300 «Планування».

1. Аудит використання основних фондів і матеріальних цінностей.

***Мета* аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.**

Виходячи з мети, основними завданнями аудиту основних засобів є:

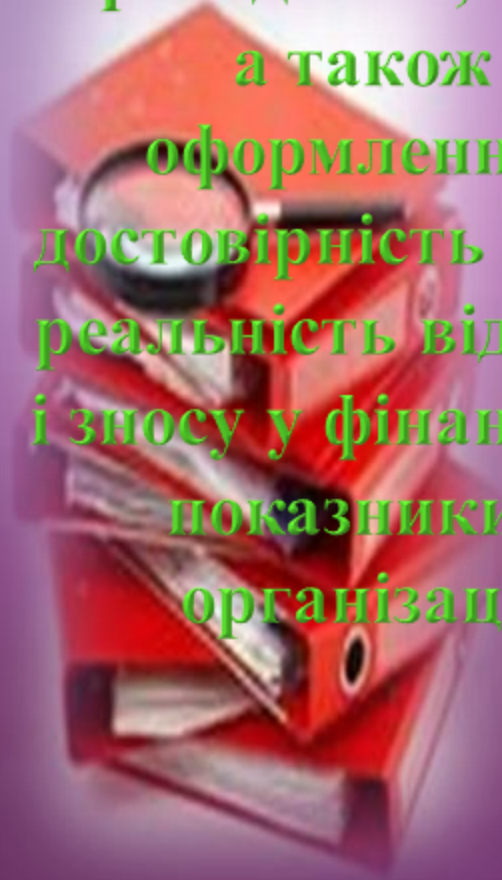
- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з основними засобами;
- перевірка правильності документального оформлення операцій, пов'язаних з рухом основних засобів;
- перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки необоротних активів;
  - перевірка фактичної наявності і стану основних засобів;
  - перевірка правильності нарахування амортизації;
- виявлення фактів неефективного використання основних засобів, реалізації їх за заниженою ціною, заниження оцінки, необгрунтованого списання;
  - оцінка придатності наявних основних засобів для експлуатації;
  - перевірка правильності визначення фінансових результатів від реалізації основних засобів;
- перевірка правильності проведення індексації, переоцінки основних засобів;
  - перевірка операцій з орендованими і переданими в оренду основними засобами;
  - встановлення джерел фінансування відтворення основних засобів;
  - аналіз показників використання основних засобів тощо.

Об'єкти аудиту основних засобів

це групи основних засобів, їх первісна, залишкова, справедлива, ліквідаційна і відновлювана вартість, а також правильність документального оформлення операцій з основними засобами, достовірність синтетичного та аналітичного обліку, реальність відображення вартості основних засобів і зносу у фінансовій звітності; економічні й технічні показники використання основних засобів; організація їх обліку та стан внутрішнього контролю.

Джерелами аудиту основних засобів є три основні групи носіїв інформації:

А) фінансова звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан) 2013 р.; Звіт про власний капітал; Примітки до річної фінансової звітності.

Б) Регістри обліку:

Регістрами аналітичного обліку необоротних активів є: журнальна форма – Журнал 4 та відомості 4.1, 4.2, 4.3; спрощена форма – Відомість 4-м; книжково-журнальна форма – Книга К-26.

Регістрами аналітичного обліку довгострокових фінансових інвестицій є: журнальна форма – Журнал 4 та відомості 4.2; спрощена форма – Відомість 4-м; книжково-журнальна форма – Книга К-39.

В) Первинні документи.

Загальний перелік документів, які використовуються для відображення руху необоротних активів умовно можна розподілити на дві частини:

- документи, які використовують для обліку декількох або всіх об'єктів обліку;
- документи, притаманні тільки основним засобам – з шифром ОЗ.

Аудит основних засобів може проводитися у такій послідовності:

- 1) дослідження облікової політики підприємства, зокрема щодо основних положень організації обліку основних засобів (визнання, класифікація, оцінка, переоцінка, методи нарахування амортизації тощо);
- 2) встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що регламентують облік основних засобів; типовими первинними документами з обліку основних засобів, регістрами синтетичного і аналітичного обліку, що застосовуються за даною формою обліку;
- 3) ознайомлення з даними останньої інвентаризації основних засобів, її результатами та своєчасністю;
- 4) перевірка наявності наказів керівника про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів, переліку матеріально відповідальних осіб та встановлення наявності договорів про повну матеріальну відповідальність;
- 5) перевірка наявності картотеки основних засобів, правильності ведення інвентарних карток;
- 6) встановлення відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку і бухгалтерського балансу (має бути ув'язка за сальдо на початок місяця, оборотами за місяць і сальдо на кінець місяця);
- 7) встановлення наявності орендованих основних засобів, правильності їх обліку, ознайомлення з договорами оренди (лізингу) основних засобів, що укладені з юридичними і фізичними особами.

Типовими порушеннями в обліку основних засобів є такі:

- недотримання в наказі про облікову політику вимог чинного законодавства щодо обліку основних засобів;
  - неповнота заповнення первинних документів з обліку основних засобів або їх відсутність;
  - відсутність інвентарного обліку основних засобів;
- порушення порядку проведення інвентаризації основних засобів та відображення її результатів в обліку;
  - невірна оцінка основних засобів;
  - необґрунтоване списання основних засобів;
- помилки під час проведення переоцінки основних засобів;
  - невірне нарахування амортизації основних засобів та її віднесення на об'єкти обліку;
- невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку

Основою господарської діяльності підприємств є матеріальні цінності: **виробничі запаси, готова продукція, товари, тара, малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) (рахунки класу 2 "Запаси")**. Аудитор керується П(С)БО 9 "Запаси".

Мета аудиту запасів – підтвердити законність господарських операцій щодо запасів та правильності відображення їх в обліку, а також установити дотримання підприємством вимог П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати».

Предмет аудиту запасів – господарські процеси та операції, пов'язані з оприбуткуванням, наявністю, рухом, використанням та іншим вибуттям запасів, а також відносин, що виникають при цьому на підприємстві та за його межами.

Об'єктами аудиту є:

елементи облікової політики; приймання цінностей за кількістю і якістю, норми витрачання; МШП, товари і тара; первинні документи, реєстри обліку, звітність; інформація про порушення ведення в обліку, нестачі, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів і постановах правоохоронних органів.

Джерелами аудиту запасів є три основні групи носіїв інформації:

А) фінансова звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан) 2013 р.; Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) 2013 р.; Примітки до річної фінансової звітності.

Б) Регістри обліку:

Регістрами аналітичного обліку запасів є: журнальна форма – Журнал 5 (розділ III) або 5А, відомості 5.1; спрощена форма: виробничі запаси, готова продукція, товари – Відомість 2-м; виробництво – Відомість 5-м; книжково-журнальна форма: виробничі запаси – Журнал К-8, Книга К-27 або К-30; МШП – Книга К-27; виробництво – Книга К-39; готова продукція – Журнал К-6, Книга К-27, або К-30.

товари – Журнали К-2, К-3, К-4, К-5, Книги К-27, К-29, К-30, К-39.

В) Первинні документи

Завданнями аудиту запасів в цілому є:

- правильність віднесення активів підприємства до запасів та до їхніх видів;
- забезпечення зберігання запасів і дотримання встановлених нормативів їхнього виробничого використання;
- правильність визначення первісної або чистої вартості виробничих запасів;
- повнота та правильність відображення в обліку надходження та вибуття запасів за їхніми напрямками;
- доцільність вибору підприємством методу списання запасів на витрати та дотримання його в обліку;
- правильність формування, розподілу та списання транспортно-заготівельних витрат по запасах;
- правильність формування, розподілу та списання торгової націнки на підприємствах торгівлі, які застосовують для обліку товарів метод ціни продажу;
- правильність розподілу вартості використаних на виробництво запасів за видами витрат та за об'єктами калькулювання;
- законність і правильність відображення в обліку надходження, переміщення і списання видів запасів;
- дотримання вимог щодо проведення інвентаризації запасів;
- контроль правильності документального оформлення операцій з обліку витрат і виходу продукції;
- оцінювання стану синтетичного та аналітичного обліку запасів тощо.

До типових та можливих порушень в операціях з обліку запасів слід віднести:

незадовільну організацію складського господарства та зберігання запасів; невиконання завдань по заготівлі запасів, що спричинило простої виробничого процесу; неправильне визначення первісної вартості придбаних запасів; неправильний облік надходження та розрахунок списання транспортно-заготівельних витрат; порушення правил приймання вантажів; неповне оприбуткування запасів; неправильний розрахунок торгової націнки та її списання на реалізацію; нераціональне використання сировини, матеріалів, напівфабрикатів тощо у виробництві, порушення норм і лімітів відпуску; нестачі, крадіжки, псування, привласнення матеріальних цінностей; неправильне визначення розміру компенсації завданих підприємству збитків; незадовільне оформлення первинних документів; відсутність розподілу виробничих витрат між видами виробництв; неправильне визначення обсягів і сум незавершеного виробництва; неправильне формування та підрахунок виробничої собівартості; невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку; незадовільна організація бухгалтерського обліку запасів тощо.

2. Аудит трудових показників.

Аудит у трудовій сфері — це система заходів зі збору інформації, її аналізу й оцінки на цій основі ефективності діяльності підприємства з організації праці та регулювання соціально-трудових відносин та їхньої відповідності критеріям чинного українського законодавства.

**Об'єктом аудиту в трудовій сфері є
трудоий колектив, персонал
підприємства та його діяльність.**

**Джерелами для аудиторського розгляду
та аналізу є:**

- інформація відділів праці й заробітної плати, планового відділу, бухгалтерії;
- акти ревізій, перевірок;
- документи відділу кадрів — пояснювальні записки, протоколи виробничих нарад, листи, догани, заяви і скарги працівників, а також опитування, інтерв'ю і соціологічні тести.

3. Аудит собівартості продукції.

При аудиті собівартості особливу увагу приділяють вивченню складу затрат за видами калькуляційних статей. Така перевірка затрат розкриває їх цільове призначення і зв'язок із технологічним процесом, дає змогу визначити, як формуються затрати за видами виробленої продукції і місцями їх виникнення (цехи, дільниці, бригади), а також виявити невиробничі втрати і результати внутрішньозаводського госпрозрахунку.

Калькуляційні статті являють собою одноелементні або комплексні витрати. Для перевірки комплексних статей аудитор залучає кошториси і порівнює планові й фактичні затрати, звертаючи особливу увагу на допущені втрати і перевитрати.

Одним із найважливіших напрямів аудиту є

вивчення поелементного складу і структури затрат у динаміці за ряд років, що дає змогу аудиторам позначити головні напрями пошуку резервів зниження собівартості продукції. До цих затрат з урахуванням їх економічного змісту належать: матеріальні затрати (за вирахуванням вартості повернених відходів); затрати на оплату праці; відрахування на соціальні потреби; амортизація основних фондів; інші затрати

4. Аудит касових і розрахункових операцій.

Мета аудиту грошових коштів – встановити достовірність даних щодо їхньої наявності та руху, повноти і своєчасності відображення інформації в первинних та зведених документах й облікових регістрах, правильності ведення обліку грошових коштів і розрахунків відповідно до прийнятої облікової політики, достовірності відображення залишків у звітності господарюючого суб'єкта.

Предмет аудиту грошових коштів – господарські процеси та операції, пов’язані з рухом грошових коштів та інших коштів, а також відносини, що виникають при цьому на підприємстві та за його межами.

Об’єктами аудиту грошових коштів можуть бути:

елементи облікової політики; операції з обліку коштів; записи в первинних та зведених документах, регістрах обліку та у звітності; інформація про порушення ведення в обліку нестачі, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів і постановках правоохоронних органів.

Три основні групи носіїв інформації:

А) фінансова звітність (Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про рух грошових коштів, Примітки до річної фінансової звітності);

Б) реєстри аналітичного обліку грошових коштів є: журнальна форма – Журнал 1, відомості 1.1, 1.2, 1.3; спрощена форма – Відомість 1-м; книжково-журнальна форма: грошові кошти в касі – Журнал К-1; грошові кошти на поточному рахунку – Журнал К-1 (1а); інші грошові кошти – Книга К-13, К-17, К-39.

В) первинні документи. Первинні та зведені документи з обліку грошових коштів у касі (готівки) затверджено Постановою Правління НБУ № 252.

Завданнями аудиту грошових коштів у цілому є:

**перевірка організації та методики обліку грошових коштів, визначених
Наказом про облікову політику;**

**перевірка наявності та використання підприємством різних валют для
господарської діяльності;**

**визначення організаційної структури руху грошових коштів і наявності
поточних рахунків на підприємстві;**

**оцінювання стану синтетичного та аналітичного обліку коштів, якості
відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку
облікових регістрах та звітності;**

**перевірка наявності грошових коштів у підприємства та виявлення
нестач або надлишків;**

**перевірка наявності та руху коштів на поточних та інших рахунках в
установах комерційних банків, підтверджених виписками та первинними
документами, включаючи рух коштів у іноземній валюті;**

**перевірка стану збереження грошових коштів та цінних паперів у касі та
правильності організації ведення касового господарства;**

**перевірка дотримання Положення про ведення касових операцій у
національній валюті в Україні та ін.**

До типових та можливих порушень по операціях з обліку грошових коштів слід віднести:

незадовільне оформлення первинних документів; складання первинних касових документів не в день руху готівки; відсутність укладеного договору про повну матеріальну відповідальність з касиром; перевищення ліміту залишку готівки у касі або взагалі відсутності документу щодо встановлення ліміту; порушення встановленого порядку проведення інвентаризацій грошових коштів та документів; невідповідність сум у касових ордерах та у Звіті касира; видача готівки під звіт особам без повного звіту за попередній аванс; недостовірність підписів осіб, які отримали гроші; виплата готівки за фіктивними рахунками або документами; включення до платіжних документів підставних осіб; невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку тощо.

5. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ

ФРОНТАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ:

1. Охарактеризуйте методичку аудиту основних фондів.
2. Назвіть типові та можливі порушення по операціях з обліку основних фондів.
3. Вкажіть джерела аудиторських доказів перевірки запасів.
4. В чому полягає завдання аудиту собівартості продукції.
5. Назвіть типові та можливі порушення по операціях з обліку грошових коштів.

6. ПІДСУМКИ ЗАНЯТТЯ

Продовжити відповідь:

Я знаю.....,

Я вмію.....,

Я нового дізнався....,

Я попрацюю над.....

7. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити і опрацювати новий матеріал.

Законспектувати СРС: Аудит створення підприємств. Особливості аудита господарчих товариств. Аудит довірчих суспільств і інвестиційних фондів. Аудит підприємств з іноземними інвестиціями. Особливості аудита операцій, зв'язаних із приватизацією майна. Аудит припинення діяльності підприємств.

Література:

1. Огійчук М.Ф., Новіков І.Т., Рагуліна І.І. Аудит: організація і методика: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2012. – 664 с. [ст.563-564, 601-606].

